

JOHNNY CAT

(Levél Kaliforniába)

Kedves John!

M. rága a fülem, hogy írjak már végre róla is, Johnny Catról. Már mindenkiről írtam, csak róla nem, azt mondja. Ez ugyan nem egészen így van, mert egy korábbi levelemben egyszer már említettem. De igaz van a fiannak. Johnny Cat ennél többet érdemel. Neki is helye van azon az emlékművön, amelyet magunknak állítunk ma-gunkban.

Nektek is van macskátok, Tinkerbelle Magad is tudod, a macskákkal némiképp másként vagyunk, mint a kutyákkal. Fontosak, hozzánk tartoznak, de olyan iramban követik egymást, hogy szinte lehetetlen velük lépést tartani. Van év, amelyre három is esik. Alighogy összelekedtünk eggyel, máris elütötte az autó. Mielőtt még elült volna egy macskaölt, máris ott a következő. Úgy egymásba olvadnak, összemosszónak a macskarcok, hogy utólag nehéz egymástól megkülönböztetni őket. De Johnny Cattel, ezzel a fehér alapon sárgászöld csíkos, arányos testalkatú, megteremt, szíamiszter, tengerentúli (neked: tengerenonani) kandúrral némiképp más a helyzet. Ő kivétel. Őt nem lehet néhai társaival csak úgy összekeverni. Ő kiemelkedik a többiek közül. Személyében olyan macskát ismertünk és szeretünk meg, aki nemcsak a macskavilágon hagyott maradandó nyomot, hanem rajtuk is, kezdve attól, hogy kissé kérges gyengédségéből kifolyólag néha megkarmolt, egészen addig, hogy újra és újra felülvizsgáltatta velünk emberi felsőbbrendűségünkről alkotott amúgy is ingatag elképzeléseinket.

A mondott négy lábút a szeméttárolónál pillantottuk meg először, annak a háznak a hátsó udvarán, ahol laktunk. Hulladékot bedobandó éppen megközelítettük, amikor hirtelen valami vörösség ugrott elő a köréje vont magas palánk alól. És villámgyorsan eltűnt egy özvívélő, rozzant kisteherautó alatt, amelyet tulajdonosa, Mr. T., egy fehér hajjú öreg méger hétvégeken időtöltés gyanánt hasztalan próbált beindítani. Inkább sejtettük, semmint láttuk, hogy macska volt. És nem annyira azon lepődünk meg, hogy ennyire megriadt tőlünk, hanem inkább azon, hogy mégis létezik, mégis valami valóságos állat, és nem holmi fantom őríti ki rendre a tároló mellett ócska edényt, amelyet valamely irgalmas kéz naponta feltöltött ételmaradékkal. Hívtuk is nyomban, mondogattuk neki buzgón, angolul persze, hogy cicicé, de nem jött elő. Tovább iszkolt a parkoló kocsik sora alatt, átugrott a Fiúklub udvarára, és azt keresztezve a San Jose patak száraz medre fölött berepült a szomszédos citromligetbe, ahonnan rendszeresen elláttuk magunkat vitaminban gazdag, hullott gyümölcsele. És később, is, mikor már magunk is kiraktunk neki ezt-azt, kitartóan füttyült ránk, hiába akartuk mindenféle finomságokkal magunkhoz édesgetni. Annyira bizalmatlan és éber volt, hogy becserkézése és alapos megfigyelése is lehetetlennek bizonyult. Törhettük magunkat bárhogy, hajthatatlan maradt. Jelenlétünkben nem mutatkozott többé a szeméttárolónál, és fejesztve menekült, ha bárhol megneszelt bennünket.

Már-már beletörődünk a kudarcba és megfledkezünk róla, mikor egyszer véletlenül összefutottunk vele a belső udvarra vezető átjáróban. Ő befelé tartott, mi kifelé. Rettenetesen megijedt. Visszahőkölt, nagyot fújt, és olyan gyorsan csinált hátraarcot, hogy túlperdült, és először neki szaladt a falnak. Csak aztán lelte meg a helyes irányt, és vágatott vissza hatalmas szökellésekkel a hátsó udvar felé. Leesett az állunk a csodálkozástól. Nem értettük, mit keresett arra. Olyan váralanul ért bennünket felbukkanása, hogy meg sem fordult a fejünkben, esetleg vizet inni igyekezett az úszómedencéhez. Lemondóan legyintettünk, és szánakozva néztünk utána. Csak később kezdtük kapcsálni, hogy akkor alighanem merész lépésre szánta el magát, és a maga szemérmes módján átvette a kezdeményezést. Egy napon ugyanis a legutóbbi találkozás színhelyétől pár méterre (helyettesítsd be lábbal), a lakásunkhoz felvivő lépcső alsó fokán ülve talál-tuk. Megint elfutott, és aztán még többször megismétlődött ez a jelenet, de már gyanítható volt, hogy valami megváltozott, hogy javultak az esélyeink. Hogy most már ő is akarja, amit mi akarunk. Csak neki nagyobb, neki belső ellenállását kell legyűrnie.

Nem volt szép tőlünk, de talán megbocsátható, hogy a közös cél elérése érdekében akkor cselhez folyamodtunk. Megint ott ült az alsó lépcsőfokon. Tejet öntöttünk

egy kistányérba, és a második lépcsőfokra tettük. A közeli eukaliptuszfa törzse mellől figyelt bennünket, ahová gyorsan visszahúzódott. Nem vette észre a csalást. Kisvártatva visszafordult, és jóízűen elfogyasztotta a tejet. Aztán mindennap egy fokkal feljebb telepítettük a tányért. Nem emlékszem már rá, hány foka volt a lépcsőnek, de a kóbor macska egyszer csak fent volt a körben futó lodzsán, szemközt a lakásajtónkkal. Megint belefetyelte a tányér tartalmát, és várakozóan nézett ránk, mintha azt kérdezné, na, most, mi lesz. Aztán lefutott a földszintre, mert jött valaki felfelé a lépcsőn. Lankadatlan ügyköd-tünk tovább. Különösen M. volt szívós. Mindenáron el akarta nyerni a magányos farkas kegyeit. Jómagam már szerettem volna nyílt kártyákkal játszani, odamenni hozzá, esetleg megismogadni. De M. azt mondta, várjunk még. És vártunk. És állítom, hogy a lakásajtót sem szántszándékkal hagytuk nyitva. A véletlen műve volt. Bár kétségtelen, hogy ez a körülmény a kezünk-re játszott, mert az orránál fogva vezetett a következő lakoma után fogta magát, és se szó, se beszéd, egyszerűen besétált a lakásunkba.

Szokások megfigyelőpontunkon, a szomszéd ajtaja előtt kuporogtunk épp. Felálltunk és nevetve összenéztünk. Nem akartunk hinni a szemünknek. Ez a fordulat felülmúlta minden várakozásunkat. Kiszáradt a torkunk az izgalomtól. Az ablakhoz lopóztunk, és bekukkantottunk. Láttuk, amint átmegegy a nappalin, a konyhánál egy kicsit tétovázik, aztán eltűnik a hálószobában. Erre magunk is bementünk. De még mielőtt bármit csináltunk volna, sietve betettük magunk mögött az ajtót. Biztos, ami biztos. Az óvintézkedés azonban szükségtelennek bizonyult. Miként kisvártatva meggyőződünk róla, a hivatalnoki vendég legcsekélyebb érdeklődést sem tanúsított a szóbanforgó nyílászáró iránt: elnyúlva hevert a hálószoba boltyos szőnyegpadlóján, és velünk mit sem törődve aludt. Végeztük tovább a napi teendőket. A macska jól aludt. Az edénycsörmpölés sem zavarta. Mikor felébredt, mint ha kicsérélték volna. Nyoma sem volt rajta félelemnek, vagy bizalmatlanságnak. Komótosan előjött a hálószobából, biztatóan ránk nézett. Nyújtózott egyet, megélezte a karmait, majd felegyenesedett, és M.-hez ment. A lábához dörgölözött, és dorombolni kezdett. Aztán hagyta, hogy megismogassuk. Rejtély, mi okozta ezt a tüneményes átalakulást. A lakásmeleg-e — akkor már az esős évszakban jártunk — vagy az, hogy rádöbent, nálunk szó szerint is nyitott kaput döngtetett. De egyszeriben olyan felszabadultan viselkedett, olyan otthonosan mozgott a számára ismeretlen tárgyak közt, mintha mindig egy fedél alatt lakott volna velünk. És attól fogva hárman voltunk. M., én és Johnny Cat. Merthogy mindjárt adtunk neki nevet is. Amíg aludt,

elkereszteltük. Igaz, M. nem a legtisztább forrásból, a tévéből merített. Profán módon arról a macskaárnyékszékről nevezte el, amelyet naponta hirdettek a tizenhárom csatornán. Az egyébként szobatisztának bizonyult újdonsült családtag és a műanyag-tepsiből és homokból álló praktikus higiéniai berendezés közt azonban nem volt összefüggés. Valahogy mégsem hangzott bántóan, illet rá ez a név. Ebben közrejátszott az is, hogy a népszerű énekesre, Johnny Cashre emlékeztetett, akit pedig mindketten kedvelünk.

Johnny Cash, akarom mondani Johnny Cat remekül beilleszkedett az új környezetbe. Részt kért életünkben. Noha nem volt tola-kodó. Gyorsan kiismerte és tisztelte szokásainkat. Megtanulta, mit szabad, mit nem. Az éjszakát rendszerint kint töltötte, de reggelente mindig az ajtó előtt ült, bebecsátásra várva. Bent kosztolt, tisztálkodott. Szerette, ha játszottunk vele, ha a közelünkben heverészhett. Néha kissé bárdolatlan volt, de sosem feledkezett meg magáról. Nemcsak elfogadni, adni is tudott. Szemlátomást — ennek ellenkezője gyakori vád a macskákkal szemben — nem a helyhez, vagy nemcsak a helyhez ragaszkodott. És nyilvánosan is vállalt bennünket. Kurrogva futott elénk, ha megérkeztünk valahonnan. Az úszómedence körül lebzelt, ha a vízben lubickoltunk vagy napoztunk. Kiskutyamódjára kísérgetett az udvaron, ha sétáltunk. Mondogatták is a szomszédok, na-hát, ilyet még nem láttak.

Johnny Cat azonban nem adta el magát. A szoros kötődés ellenére is megőrizte függetlenségét. Ha egyszer a fejébe vette, hogy kimegy, akkor erőszakkal is bajos lett volna visszatartani. Néha napokra eltűnt. Az is gyakran megesett, hogy a Rutherford Streettől messze, a Kellogg Avenue táján találkozottunk vele. Ilyenkor mindig nagyon elfoglaltnak látszott. Nagy terület tartozhatott az ellenőrzése alá. Valahol mindig történt vele valami, de nekünk fogalmunk sem volt, hogy mi. Magányos útjain titokzatos lényekkel érintkezett. És üzeneteket hozott tőlük. Nem tudtuk ugyan megfejteni egyiket sem, ily módon mégis olyan elemi erővel léptünk kapcsolatba, amelyeknek éltető, ősi áramából régen kiszakadtunk. Mikor előkerült, és megint belépett az ajtón, nyomban kitágult a lakás, leomlottak a falak, megteltünk bokrokkal, fákkal, háztetőkkel, kéményekkel, létrákkal, eldugult ereszekkel, csatornákkal, lyukakkal, földdel, magvakkal, fűszálakkal, levelekkel, madárcsipogással, cincogással, titokzatos sóhajokkal és egyéb neszekkel. És sokszor olyan volt, mintha Johnny Cat nemcsak térben, hanem időben is messze kalandozna visszafelé a múltban. Mintha az ehető bogyókkal, gyökerekkel és vadpulykával teli vadonnal is összekötne bennünket. Mintha hébe-hóba a közeli csumas faluban is megfordulna, ahová az európaiak közül alighanem a portugál Cabrillo tette be elsőként a lábát, mikor szintén ama nem létező északi átjárót keresve itt is kikötött. Mindez természetesen merő képzelgés volt. Hiszen az egykori természetnek már híre-hamva sem volt köröttünk, régen felfalta a város. A valaha virágzó indián település pedig már régen vastag feltöltés-föld alatt pihent, a repülőtér mellett, és a régészeknek fáradságos munkába tellett bármit is felhozni belőle. A világság sokkal prózaibb volt. Amikor Johnny Cat távol időzött, minden bizonnyal azt csinálta, amit minden egészséges macska csinál. Portyázott, vadászott, szerelmeskedett. És ebben az olykor nem éppen veszélytelen tevékenységben csak annyi volt a különleges, figyelemre méltó, hogy továbbra is a régi erővel és szenvedéllyel üzte. Nem csábította lazításra vagy semmittevésre a mi léha, puhány életünk. Amibe belekóstolt és ami ízlett, az nem ártott meg neki.

És miként nem vetette el a régít az új kedvéért, azonképpen állhatatosnak bizonyult a barátság megőrzésében is. Tudott áldozatot hozni érte. Mert az sem volt ám örökös ünnep. Annak is voltak szürke hétköznapjai. Azért is újra meg kellett küzdeni. Néha az is csúf viszontagságok próbáinak vetettett alá. De sikeresen kiállt mindent. Kitűnően vizsgázott szakítószilárdságból, mikor ökelme egy óvatlan pillanatban, az előkészített horgászbottal akarván játszani, az egyik leelőző horogra akadt, és egyébirányú hasztalan, lázas kísérletek után arra a drasztikus megoldásra kényszerült, hogy az idegen testet eltávolítandó borotvapengével felvágjam a talpát. A viharos és fájdalmas műtét után azt hittük, soha többé nem látjuk viszont. Tévedtünk. Johnny Cat két nap múlva behegedt talppal újra beállított, mintha mi sem történt volna. És a velünk összekötő szálak dacoltak azzal a fejleménnyel is, amely jóval tartósabb kellemetlen következményekkel járt, és noha ebben is ártatlanok voltunk, még rosszabb fényt vetett ránk. Ez pedig az volt, hogy egyszer csak egyik napról a másikra, számunkra is teljesen váratlanul, kénytelenek voltunk kitenni a szűrét, mintegy kiűzni Johnny Cat-et a paradicsomból, mert a gondnoknő, Mrs. P. a háztulajdonos utasítását követve egyszer s mindenkorra megtiltotta, hogy macskát tartsunk a lakásban. Barátunknak meg se kottyant ez se. Sőt, nyomban feltalálta magát. Minthogy nem engedték be, másnap már a lodzsát szegélyező, keskeny vaskorlátot trónolt, az ablakpárkánnyal egy magasságban. És azután mindig ott töltötte a nappal jelentős részét, amely kis megszakításokkal olykor hat órát is kitétt. Onnan tartott szemmel bennünket, figyelte, mi folyik bent. Így kárpótolta magát az őt ért gyalázatért. Eleinte egyúttérző pillantásokat vetettünk feléje. De aztán megszoktuk, és nem nagyon törődünk vele. Már csak a vendégeknek tűnt fel. Te is szóvá tetted egyszer, én azonban adós maradtam a részletes magyarázattal. Bár furcsa volt, hogy állandó megfigyelés alatt vagyunk. Ez még a te házában sem kellemes dolog. M. szerint valójában csak a tévét nézte. Amiben lehetett valami, mert ha rajzfilm ment, mindig nyitva tartotta a szemét. Különben el-elbóskolt. Ilyenkor féltünk, hogy le talál esni.

Mármost gondolhatod, milyen cefetül éreztük magunkat, milyen lelkifurdalás gyötört, mikor lejárt a megbízatásom, és búcsút kellett mondanunk Kaliforniának. Mikor kiürítettük a lakást, és leadtuk a kulcsot Mrs. P.-nek. Mert mondanom sem kell, Johnny Catet nem hozhattuk magunkkal. Ő maradt. Csak mi álltunk odébb egy földrésszel. Mi tudtuk, hogy ez elkerülhetetlen. Ő nem. Ő gyanútlanul bedőlt az állandóság illúziójának. Azt hitte, most már mindig így lesz. Noha átment már egyen s máson, lehettek már tapasztalatai a világot illetően. Sejtette volna, hogy mi, emberek ilyen vagyunk. Hogy egymással sem cselekszünk másképp. És mégis. Legalább meg lehetett volna neki magyarázni. Hogy mi nem úgy gondoljuk. Ráadásul nem is találkoztunk azon a reggelen. Valami elfoglaltsága támadhatott. Talán jobb is így. Így legalább azt hihette, mondjuk, úgy fél tizenkettő tájban, mikor végre előkerülhetett, és mi úton Los Angeles felé, már valahol Camarillo és Thousand Oaks közt jártunk, hogy csak elutaztunk. Azért nem lát bennünket, azért van befüggönyözve az ablak. De előbb-utóbb megjövünk, mint máskor. Csak idő kérdése.

És talán azt hiszi még ma is. Ha egyáltalán él még, és hisz még valamit felülünk ott a szeméttároló környékén lapulva, ahol ilyenkor ünnepek táján ételmaradékból gazdagabb a kínálat. És nem ábrándult ki az emberekből végleg. Kellemes karácsonyt.

Marton László: Boldog Jolanta

ORBÁN OTTÓ:

A karaván megpihen éjszakára

Kopár derengésben borzongó sivatag.
A Föld jegyében született lény izzadva horkol.
A démon filmkivágatokat mutogat, vihog.

Első képsorán tizenhét éves, nyurga, szöke lány vonaglik,
a karját hátrafeszi és azt nyögi NEM, NEM,
de azt gondolja, Fogd meg a mellemet!

A másodikon test nélküli száj közelít egy férfi öléhez,
hogy szomjas kigyóként s madárpihéktől pelyhes nyelvvel
kiszívja a bársonyos ágyékból a mögötte futó gerincet.

A harmadikon szeretkezés után hanyatt zuhant
csupasz pár,
szívükben, mint egy rémregényben, fanyelű konyhakés,
testük, az ágy, a szoba, a függöny, minden mocskos
a vértől.

A többin senki, semmi. Tömör sötétség. Horkolás.
Fölkel a hold és fémet önt a nemrég még síma
arc mély barázdáiba.
Hűvös légvonatoktól föl-föllebben a csontvázakról
a portakaró.